

ЙОДНА ПРОФИЛАКТИКА ПРИ ЯДРЕНА АВАРИЯ

Йодната профилактика (ЙП) е превантивна защитна мярка с цел да не се допусне увреждане здравето на хората в резултат натрупването на радиоактивен йод в щитовидната жлеза при възникване на ядрена авария. Тя се извършва чрез приемане на таблетки, най-често калиев йодид (KI), съдържащи стабилен (нерадиоактивен) йод. По този начин предварително се насища (“блокира”) щитовидната жлеза със стабилен йод и се предотвратява попадането на радиоактивен йод в нея при вдишаване или поглъщане на замърсени вещества (храна, мляко, вода).

ЙОДНА ПРОФИЛАКТИКА НЕ СЕ ПРИЛАГА САМОВОЛНО И БЕЗ ИЗРИЧНО УКАЗАНИЕ ОТ МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО!

От гледна точка на радиационната защита основната опасност за човешкото здраве се определя от радионуклидите на йода, като водещо място има йод-131 (период на полуразпадане 8.02 дни). Други радиоактивни изотопи като йод-132, йод-133, йод-134 и йод-135, имат по-малко време на живот и техният принос е по-малък.

В първите часове след възникване на ядрена авария (ако тя е на територията на страната) радиоактивният йод-131 постъпва в организма главно чрез вдишване. ЙП е най-ефективна ако се проведе един до два часа преди или по време, когато радиоактивния облак е над съответната територия. Ефективността на ЙП намалява 10 пъти, ако бъде приложена 5 часа по-късно.

Решение за провеждане на йодна профилактика се взема въз основата на средна предотвратима доза за лицата от населението. Нивата за намеса са определени от различни международни организации, като всяка страна ги адаптира към специфичните си условия (виж приложената таблица). Прогнозирането се извършва на базата на предварителни данни за характера и мащабите на аварията, типа на аварирания реактор, метеорологичните условия, ландшафтните особености и пр.

Прогнозирането и вземането на решение става само от съответните компетентни органи. Решение за провеждане или не провеждане на ЙП не може да се взема по места. В страната е създадена организация за провеждане на ЙП и са осигурени таблетки калиев йодид за тази цел. Схемата и реда за прилагането ѝ са определени във ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН ЗА „АЕЦ - КОЗЛОДУЙ”.

В **Наредба № 28 на МЗ** са посочени условията и реда за медицинско осигуряване и здравни норми за защита на лицата в случай на радиационна авария, включително нива на намеса и дозировката на таблетки калиев йодид при прилагане на ЙП за отделните групи от населението: новородени до 1 месец, новородени до 2 месеца, деца до 3 години, деца от 3 до 12 години, младежи и възрастни от 12 до 45 години, бременни и кърмачки. Стабилният йод обикновено се прилага под формата на калиев йодид. Една стандартна таблетка калиев йодид е 65 mg и съдържа 50 mg стабилен йод. Дозировката на приеманите йодни таблетки е различна за всяка една от горепосочените групи от населението. 1 грам стабилен йод е максималното количество, което е допустимо да приеме човек в продължение на 10 дни при провеждане на йодна профилактика. Това означава, че лица от населението на възраст над 12 години не трябва да приемат повече от 2 таблетки калиев йодид (2 по 65 mg) дневно, при което продължителността на йодната профилактика не трябва да бъде повече от 10 дни. За останалите групи от населението дневната дозировка е по-малка: за новородени до 1 месец се разрешава еднократно само една четвъртинка от стандартна таблетка 65 mg калиев йодид.

При нарушение функциите на щитовидната жлеза; бронхиална астма; бъбречна недостатъчност и имунна недостатъчност, йодните таблетки се вземат след консултация на лекар. Децата под 1 годишна възраст, бременните жени, кърмачките и хората, страдащи от нарушение на функциите на щитовидната жлеза трябва да вземат йодните таблетки под лекарски контрол.

Йодните таблетки се вземат след ядене, като се натрошават и поемат с много течности, за да се избегне или намали нежелано дразнене на стомашно-чревния тракт.

Възможни са странични ефекти при приемане на йодни таблетки, които не се отнасят до щитовидната жлеза: метален вкус; гадене и повръщане, диария, стомашни болки; алергични реакции (оток, затруднено дишане, артралгия); зачервяване на кожата; сърцебиене.

**ЗА НАСЕЛЕНИЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СА ОСИГУРЕНИ
НЕОБХОДИМИТЕ КОЛИЧЕСТВА ЙОДНИ ТАБЛЕТКИ В СЪОТВЕТСТВИЕ С
НОРМАТИВНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА АВАРИЙНО ПЛАНИРАНЕ И
РЕАГИРАНЕ ПРИ ЯДРЕНА АВАРИЯ.**